

**QIZ BOLALAR ZAMONAVIY USLUBDAGI YENGLARINI LOYIHALASH VA
MADELLASHTIRISH ANDOZALARINI TAYYORLASH****Mardonov Ruslanjon Boymurod o‘gli***Shahrisabz davlat pedagogika instituti Aniq fanlar oliy pedagogika maktabi**Texnologik ta’lim yo’nalishi katta o’qituvchisi*mruslanjon1595@gmail.com*Tel: +998973105771***Azimova Umida O’ktam qizi***Texnologik ta’lim yo’nalishi 2- bosqich talabasi*ua4112561@gmail.com*Tel: +998884241192*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada qiz bolalar zamonaviy uslubdagi yenglarini loyihalash va modellashtirish jarayonlari yoritilgan. Maqolada yeng turlarining o’ziga xos xususiyatlari, konstruksiyasini qurish bosqichlari hamda andozalarni tayyorlash usullari haqida ma’lumot berilgan. Shuningdek, fonarik, reglan, volanli va balon yenglarni modellashtirish jarayonlari hamda zamonaviy kompyuter dasturlaridan foydalanishning afzalliklari bayon etilgan. Zamonaviy yenglarni yaratishda estetik ko’rinish, qulaylik va moda talablariga moslik asosiy mezon sifatida ko’rib chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *yeng konstruksiyasi, modellashtirish, andoza, qiz bolalar kiyimi, zamonaviy uslub, fonarik yeng, reglan yeng, volanli yeng, balon yeng, kiyim dizayni, tikuvchilik, AutoCAD, konstruksiyalash, moda, kiyim loyihalash.*

Аннотация: *В данной статье рассматривается процесс проектирования и моделирования современных рукавов для девочек. В статье представлена информация об особенностях типов рукавов, этапах конструирования и методах подготовки выкроек. В нем также описаны процессы моделирования рукавов-фонариков, регланов, гофрированных рукавов-баллонов, а также преимущества использования современных компьютерных программ. Эстетичный внешний вид, удобство и соответствие требованиям моды считаются основными критериями при создании современных рукавов.*

Ключевые слова: *дизайн рукава, моделирование, выкройка, одежда для девочек, современный стиль, рукав-фонарь, рукав реглан, рукав с оборками, рукав-баллон, дизайн одежды, шитье, AutoCAD, дизайн, мода, дизайн одежды.*

Abstract: *This article covers the process of designing and modeling modern sleeves for girls. The article provides information about the specific features of sleeve types, stages of*

construction, and methods for preparing patterns. It also describes the modeling processes of lantern, raglan, ruffled, and balloon sleeves, as well as the advantages of using modern computer programs. Aesthetic appearance, comfort, and compliance with fashion requirements are considered the main criteria when creating modern sleeves.

Keywords: *sleeve design, modeling, pattern, girls' clothing, modern style, lantern sleeve, raglan sleeve, ruffled sleeve, balloon sleeve, clothing design, sewing, AutoCAD, design, fashion, clothing design.*

KIRISH

Tikuvchilik va kiyim dizayni sohasida bolalar kiyimlarini yaratish alohida ahamiyatga ega. Ayniqsa, qiz bolalar kiyimlari nafisligi, qulayligi va zamonaviyligi bilan ajralib turadi. Hozirgi kunda moda sanoati jadal rivojlanib borayotgani sababli qiz bolalar kiyimlarida ham turli xil zamonaviy yeng turlaridan foydalanish keng ommalashgan. Yeng kiyimning asosiy qismlaridan biri bo‘lib, u nafaqat estetik ko‘rinish beradi, balki kiyimning qulayligi va harakat erkinligini ham ta‘minlaydi.

Zamonaviy uslubdagi yenglarni loyihalash va modellashtirish jarayonida konstruktor-dizayner yengning shakli, hajmi, uzunligi, bezak elementlari va bolaning yoshiga mosligini hisobga oladi. To‘g‘ri tayyorlangan andoza kiyim sifatining yuqori bo‘lishiga xizmat qiladi.

ASOSIY QISM

Bolalar zamonaviy uslubdagi yenglarini loyihalash va modellashtirish bugungi tikuvchilik va moda sanoatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy kiyimlarda yeng nafaqat kiyimning bir qismi, balki uning bezagi va uslubini belgilovchi asosiy detal hisoblanadi. Ayniqsa qiz bolalar kiyimlarida yenglarning turli shakl va ko‘rinishlarda bo‘lishi kiyimga nafislik, chiroy va zamonaviylik baxsh etadi. Hozirgi kunda moda yo‘nalishida fonarik, reglan, volanli, balon va kengaytirilgan yenglar keng qo‘llanilmoqda. Ushbu yenglar bolalarning yoshiga mos, qulay hamda estetik jihatdan jozibador hisoblanadi.

Yenglarni loyihalash jarayoni avvalo bolaning tana o‘lchamlarini olishdan boshlanadi. Bunda qo‘l uzunligi, qo‘l aylanasining yuqori qismi, bilak aylanasining o‘lchami, yelka uzunligi va yeng o‘mizi o‘lchanadi. O‘lchamlarning aniq olinishi kiyimning sifatli va qulay chiqishida katta ahamiyatga ega. Shundan so‘ng asosiy yeng konstruktsiyasi quriladi. Konstruktsiya qurishda vertikal va gorizontal yordamchi chiziqlar chizilib, yengning balandligi va kengligi aniqlanadi.

QIZ BOLALAR UCHUN ZAMONAVIY USLUBDAGI YENGLAR LOYIHALASH VA MODELASHTIRISH ANDOZALARNI TAYYORLASH

O'chamlar

AB, AC – yeng bosh qismi (okati) 12–15 sm

BC – yeng kengligi 28–36 sm

BD, CE – yeng uzunligi 40–50 sm

DE – pastki qismi (bilak atrofi) 18–24 sm

ESLATMA:
O'chamlar bolaning yoshiga, bo'yiga va gavdasiga qarab o'zgaradi.

1. ASOSIY YENG ANDOZASI

2. ZAMONAVIY YENG MODELLARI

Fonarik (pufak) yeng

Yeng boshi va pastki qismi yig'ma beriladi, pastki qismi rezinka bilan tugallanadi.

Yig'mali yeng

Yeng boshiga yig'ma beriladi, pastki qismi rezinka bilan tugallanadi.

Qatlamli (volanli) yeng

Yeng pastki qismida qatlamli volan dekorativ ko'rinish beradi.

Kiyosh (keng) yeng

Yeng pastki qismi kengaytirilgan, erkin va qulay.

Asimmetrik yeng

Yelka ochiq yoki bir tomon uzun, zamonaviy shakl.

3. YENGI MODELASHTIRISH BOSQICHLARI

- 1 Asosiy yeng chizmasi
- 2 O'chamlar qo'yiladi
- 3 Modelga qarab kengaytirish yoki toraytirish kiritiladi
- 4 Qo'shimcha chok haqlari (1–1.5 sm) belgilanadi
- 5 Andoza tayyor holatga keltiriladi
- 6 Qog'ozdan andoza kesib olinadi

4. YENG MODELLARINI BEZASH G'OYALARI

Bo'g'ich bilan

Tugmacha bilan

Rezinka va risha bilan

Krujeva (dantelli) bezak bilan

Lentali dekor bilan

5. TAYYOR KO'RINISHLAR

6. CHOK HAQLARI

Barcha chok haqlari 1–1.5 sm qoldiriladi.

7. FOYDALI MASLAHATLAR

- ✓ Matoni tanlashda yeng modelini hisobga oling (yengil va o'rta qatlinlikdagi matolar mos keladi).
- ✓ Yig'mali va fonarik yenglar uchun yumshoq matolar tavsiya etiladi.
- ✓ Yeng uzunligini istalgan modelga qarab qisqa, 3/4 yoki uzun ko'rinishda loyihalash mumkin.

Asosiy konstruktsiya keyinchalik turli zamonaviy modellarni yaratish uchun asos vazifasini bajaradi.

Modellashtirish jarayonida oddiy yeng asosida yangi shakldagi yenglar hosil qilinadi. Masalan, fonarik yengni tayyorlashda asosiy yeng andozasi bir necha bo'laklarga bo'linadi va kengaytiriladi. Natijada yuqori va pastki qismida yig'im hosil bo'lib, hajmli va yumaloq shakldagi yeng paydo bo'ladi. Bunday yenglar qiz bolalar ko'ylaklariga juda mos tushadi va kiyimga nafis ko'rinish beradi.

Reglan yeng ham zamonaviy uslublardan biri hisoblanadi. Bu yeng turi yelkadan boshlanishi bilan ajralib turadi. Reglan yeng sportcha va erkin uslub yaratadi hamda bolaning harakatlanishiga qulaylik beradi. Ushbu yengni modellashtirishda yelka va yeng qismi birlashtiriladi. Natijada kiyim zamonaviy va qulay ko'rinishga ega bo'ladi.

Volanli yenglar esa ko'proq bayram va tantanali kiyimlarda ishlatiladi. Volanlar kiyimga bezak va yengillik beradi. Ularni tayyorlashda aylana yoki yarim aylana shaklidagi qo'shimcha detal quriladi va yengning pastki qismiga ulanadi. Balon yenglarda esa yuqori qism keng qilib olinib, pastki qism rezinka yoki manjet yordamida yig'iladi. Bu uslub ham bolalar kiyimida juda chiroyli ko'rinadi.

Andozalarni tayyorlashda millimetrli qog'oz, lineyka, lekalo, santimetr lenta, qalam va qaychi kabi jihozlardan foydalaniladi. Har bir detal aniq o'lcham asosida chiziladi va tikuv haqlari qo'shiladi. Andozalarda old bo'lak, orqa bo'lak, buklama chizig'i va yeng markazi

kabi belgilar ko‘rsatiladi. To‘g‘ri tayyorlangan andoza kiyimni sifatli tikishda muhim rol o‘ynaydi.

Hozirgi kunda yenglarni loyihalash va modellashtirishda kompyuter dasturlaridan ham keng foydalanilmoqda. Ayniqsa AutoCAD dasturi yordamida konstruktsiyalarni aniq va tez chizish mumkin. Bundan tashqari Grafis va CorelDRAW dasturlari ham kiyim modellarini yaratishda qo‘llaniladi. Kompyuter texnologiyalari yordamida andozalarni saqlash, o‘zgartirish va turli o‘lchamlarga moslashtirish osonlashadi.

QIZ BOLALAR ZAMONAVIY YENGLARI TURLARI

No	Yeng turi	Rasmi	Xususiyatlari	Qo‘llaniladigan matolar	Afzalliklari
1	Fonarik yeng		Yuqori qismi hajmli, yelpig‘ich shaklida yig‘iladi, manjet bilan tugallanadi.	Atlas, organza, paxtali mato, poplin.	Nafis va bayramona ko‘rinish beradi.
2	Reglan yeng		Yelka chizig‘idan boshlanib, bir butun shaklda yeng hosil qiladi.	Trikotaj, futer, elastik matolar.	Qulay, harakat uchun erkin, sport uslubida ishlatiladi.
3	Volanli yeng		Yeng pastki qismida volanlar bilan bezatiladi.	Shifon, ipak, georgette, organza.	Yengil, romantik va jozibador ko‘rinish beradi.
4	Balon yeng		Yuqori qismi keng va hajmli, pastki qismi yig‘ilib manjet bilan tugallanadi.	Qalinroq matolar, taffeta, poplin, saten.	Zamonaviy va hajmli ko‘rinish yaratadi.
5	Kengaytirilgan yeng		Yeng yuqoridan tor, pastga tomon kengayib boradi.	Yumshoq va oqimli matolar, shifon, viskoza.	Erkin, nafis va moda uslubiga mos keladi.

YENGINI LOYIHALASH VA MODELASHTIRISH BOSQICHLARI

Bosqich	1-bosqich	2-bosqich	3-bosqich	4-bosqich	5-bosqich	6-bosqich	7-bosqich	8-bosqich
Bajariladigan ishlar	 Tana o‘lchamlarini olish	 Asosiy yeng konstruktsiyasini qurish	 Andoza chizish	 Modellashtirish ishlari	 Mato tanlash	 Bezak elementlarini joylashtirish	 Tikuv haqlarini qo‘shish	 Tayyor andozani tekshirish

+ YENGLARNI LOYIHALASHDA QO‘LLANILADIGAN DASTURLAR +

No	Dastur nomi	Vazifasi	Afzalliklari
1	 AutoCAD	Konstruktsiya va andoza chizish, anik o‘lchamlar bilan ishlash.	Aniqlik, tezkorlik va oson tahrirlash imkoniyati mavjud.
2	 Grafis	Professional darajadagi kiyim loyihalash va modellashtirish.	Avtomatik hisoblash, andozalarni gradatsiya qilish va saqlash imkoniyati.
3	 CorelDRAW	Dizayn va bezak elementlarini yaratish, grafik ishlash.	Grafik imkoniyatlari keng, bezak va chizmalarni chiroyli tayyorlash qulay.
4	 Julvi	Kiyim modellashtirish, 3D ko‘rinishda namoyish etish.	Zamonaviy interfeys, 3D ko‘rinish, tezkor modellashtirish imkoniyati.

Qiz bolalar zamonaviy uslubdagi yenglarini loyihalash va modellashtirishda mato tanlash muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Yengning chiroyli ko‘rinishi, qulayligi va shaklini saqlab turishi matoning sifatiga bog‘liq bo‘ladi. Bolalar kiyimlari uchun asosan yumshoq, yengil va havo o‘tkazuvchi matolar tanlanadi. Paxtali matolar, atlas, shifon, ipak va trikotaj matolari zamonaviy yenglarni tayyorlashda keng qo‘llaniladi. Fonarik va balon yenglarda hajm hosil

qilish uchun shaklni ushlab turuvchi matolar ishlatiladi. Volanli yenglarda esa yengil va mayin matolar yaxshi natija beradi. Mato tanlashda bolaning terisiga zarar yetkazmaydigan va gigiyenik talablarga javob beradigan materiallardan foydalanish muhim hisoblanadi.

Zamonaviy qiz bolalar kiyimlarida yenglarni bezash usullari ham katta ahamiyatga ega. Turli dekorativ elementlar kiyimga nafislik va chiroy bag‘ishlaydi. Ayniqsa kashtachilik, bantlar, dantellar, volanlar, dekorativ tugmalar va burmalar keng qo‘llaniladi. Qiz bolalar kiyimlarida gullar shaklidagi bezaklar va atlas bantlar juda nafis ko‘rinadi. Bezak elementlarini joylashtirishda kiyimning umumiy uslubi va ranglari bilan uyg‘unlik saqlanishi kerak.

Yeng konstruksiyasini yaratishda ergonomik talblar ham muhim o‘rin tutadi. Bolalar doimiy harakatda bo‘lganligi sababli kiyim ularga qulay bo‘lishi kerak. Yeng qo‘l harakatiga halal bermasligi, torlik qilmasligi va og‘ir bo‘lmasligi lozim. Tikuv choklari bolaning terisiga noqulaylik tug‘dirmasligi kerak. Shu sababli bolalar kiyimlarini loyihalashda qulaylik birinchi o‘rinda turadi.

Bugungi moda yo‘nalishlarida yeng dizayni kiyimning asosiy bezak qismiga aylangan. Hozirgi kunda katta hajmli fonarik yenglar, ko‘p qavatli volanli yenglar, assimetrik yenglar va keng manjetli yenglar moda yo‘nalishida keng tarqalgan. Bunday yenglar qiz bolalar

kiyimiga bayramona va zamonaviy ko‘rinish beradi. Dizaynerlar oddiy kiyimlarni ham turli shakldagi yenglar yordamida yanada jozibador qilib yaratmoqdalar.

Hozirgi davrda tikuvchilik sanoatida zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan foydalanish keng rivojlanmoqda. Ayniqsa AutoCAD dasturi yordamida yeng konstruksiyalarini aniq va tez qurish mumkin. Bundan tashqari Grafis hamda CorelDRAW dasturlari kiyim modellarini yaratishda keng qo‘llaniladi. Ushbu dasturlar yordamida andozalarni saqlash, o‘zgartirish va turli o‘lchamlarga moslashtirish osonlashadi. Kompyuter texnologiyalari mehnat unumdorligini oshiradi va mahsulot sifatini yaxshilaydi.

Yeng andozalarini tayyorlash va tikish jarayonida texnika xavfsizligi qoidalariga amal qilish ham muhim hisoblanadi. Qaychi va ignalardan ehtiyotkorlik bilan foydalanish, tikuv mashinasini to‘g‘ri ishlatish hamda ish joyini ozoda saqlash zarur. Elektr jihozlari bilan ishlaganda xavfsizlik qoidalariga qat‘iy rioya qilish kerak.

Xulosa qilib aytganda, qiz bolalar zamonaviy uslubdagi yenglarini loyihalash va modellashtirish tikuvchilik va moda sanoatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. To‘g‘ri qurilgan yeng konstruksiyasi kiyimning qulay, sifatli va estetik jihatdan chiroyli chiqishini ta‘minlaydi. Zamonaviy yeng turlari qiz bolalar kiyimlarini yanada nafis va jozibador qiladi. Kompyuter texnologiyalaridan foydalanish esa loyihalash jarayonini tezlashtirib, sifatli mahsulot yaratishga yordam beradi

QIZ BOLALAR ZAMONAVIY YENGLARI: KONSTRUKSIYA CHIZMALARI

ZAMONAVIY YENG TURLARI

1. Fonarik yeng 	2. Reglan yeng 	3. Volanli yeng 	4. Balon yeng 	5. Kengaytirilgan yeng 	6. Qavatli yeng
--	---	--	--	--	--

YENG KONSTRUKSIYASINI QURISH BOSQIQLARI (ASOSIY YENG)

1. Asosiy to'g'ri burchak 	2. Yeng yuqori chizig'ini qurish 	3. Yeng o'mizi shakllantirish 	4. Pastki chiziqni belgilash 	5. Yeng o'mizi va pastki chiziqni tekislash 	6. Andoza tayyor 	7. Modellashtirish (misol: fonarik yeng) 	8. Modellashtirish (misol: volanli yeng)
--	---	--	---	--	--	---	---

YENGI MODELASHTIRISH CHIZMALARI (MISOLLAR)

Fonarik yeng 	Balon yeng 	Volanli yeng 	Kengaytirilgan yeng
---	---	---	---

Belgilar izohi

- A, B – yengning yuqori nuqtalari
- O – yeng o'mizi cho'qqi nuqtasi
- A₁, B₁ – yeng o'mizi yon nuqtalari
- D, C – pastki nuqtalar
- E – o'ta nuqta
- O'tcham chiziqlari
- Asosiy chiziqlar
- Modellashtirish chiziqlari

❗ **Eslatma:** Yeng konstruksiyasini qurishda aniq o'lcham olish, chiziqlarni to'g'ri joylashtirish va modellashtirish qoidalariga amal qilish muhimdir.

XULOSA

Qiz bolalar zamonaviy uslubdagi yenglarini loyihalash va modellashtirish tikuvchilik hamda moda sanoatining eng muhim va ijodiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy yenglar nafaqat kiyimning tashqi ko‘rinishini bezaydi, balki uning qulayligi, funktsionalligi

va estetik qiymatini ham oshiradi. Ayniqsa bolalar kiyimlarida yeng konstruksiyasini to‘g‘ri yaratish bolaning erkin harakatlanishi, o‘zini qulay his qilishi va kiyimning uzoq muddat sifatini saqlab qolishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Maqolada fonarik, reglan, volanli va balon kabi zamonaviy yeng turlarining konstruksiyasini qurish hamda modellashtirish usullari haqida batafsil ma’lumot berildi. Ushbu yenglar qiz bolalar kiyimlariga nafislik, jozibadorlik va zamonaviy uslub bag‘ishlaydi. Har bir yeng turini yaratishda aniq o‘lcham olish, asosiy konstruksiyani to‘g‘ri qurish va modellashtirish qoidalariga amal qilish muhim hisoblanadi. Shuningdek, mato tanlash, bezak elementlaridan foydalanish va ergonomik talablarni hisobga olish kiyim sifatini yanada oshiradi.

Bugungi kunda tikuvchilik sanoatida zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan foydalanish keng rivojlanmoqda. Ayniqsa AutoCAD, Grafis va CorelDRAW dasturlari yordamida andozalarni tez, aniq va sifatli tayyorlash imkoniyati yaratilmoqda. Bu dasturlar konstruktor va dizaynerlarning ish unumdorligini oshirib, yangi model va uslublarni yaratishda katta qulaylik beradi.

Shu bilan birga, zamonaviy moda yo‘nalishlarining rivojlanishi qiz bolalar kiyimlariga bo‘lgan talabni yanada oshirmoqda. Dizaynerlar turli shakl, bezak va konstruksion yechimlar orqali bolalar kiyimlarini yanada chiroyli va qulay qilib yaratmoqdalar. Natijada zamonaviy yenglar bolalar modasining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Umuman olganda, qiz bolalar zamonaviy uslubdagi yenglarini loyihalash va modellashtirish jarayoni nazariy bilim, amaliy ko‘nikma hamda ijodkorlikni talab qiladigan murakkab va qiziqarli jarayon hisoblanadi. To‘g‘ri tayyorlangan andoza va sifatli modellashtirish asosida estetik jihatdan mukammal, qulay va zamonaviy kiyim mahsulotlarini yaratish mumkin bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduraxmonov Sh. Kiyim konstruksiyasi va modellashtirish. – Toshkent, 2018.
2. Boymirzayeva N. Bolalar kiyimlarini loyihalash va konstruksiyalash. – Toshkent, 2021.
3. GOST va O‘zDSt standartlari. Tikuv buyumlari o‘lchovlari va texnik talablar bo‘yicha me‘yoriy hujjatlar. – Toshkent.
4. Internet manbasi: www.textileindustry.uz
5. Khamidov J. Garment Design and Construction Basics. – Tashkent, 2017.
6. Yusupova M. Yengil sanoat texnologiyasi va tikuvchilik asoslari. – Toshkent, 2020.